Dilin Afetleri
Gönderen Kadir Hatipoglu - Mayıs 03 2013 08:08:59

DİLİN AFETLERİ İnsanın yaratılışını güzelleştirip organlarını en güzel şekilde yerleştiren, insana iman nurunu ilham eden, o iman ile insanı süsleyip onun eserini insanda gösteren, insana konuşma kabiliyetini verip konuşma yeteneğiyle insanı diğer yaratıklardan şerefli kılan, kalbine ilim hazinelerini akıtan, kemâle erdikten sonra üzerine rahmetinden perde geren, kalbinin ve aklının kapsadığı mânâya, o dili tercüman yapan ve onun vasıtasıyla gerdiği perdeyi kalpten kaldıran, insanın dilini hamd ile konuşturan, kendisine ihsan buyurduğu ilim ve kolaylaştırılmış olan konuşma nimetlerinin karşılığında o lisanı açıkça okutturan Allah'a hamdolsun!.Ki Dil, Allah'ın büyük nimetlerinden ve harikulâde sanatının inceliklerindendir. Dilin kendisi küçüktür, fakat ibadeti veya isyanı pek büyüktür; zira küfür ve iman ancak dilin şehâdetiyle açığa çıkar. Dilin tehlikesi büyüktür. Onun tehlikesinden kurtuluş ancak gereksiz konuşmamakla mümkündür. Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur: قَالَ رَسُولُ اللّهِ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ اخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أوْ لِيَصْمُتْ "Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse ya hayır konuşsun ya da sussun."[1]Bir başka hadiste مَنْ صَمَتَ نَجَا “Kim susarsa kurtulur.”[2]Buyurmuştur. Yine إذَا أصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فإنَّ ا‘عْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسَانَ فَتَقُولُ: اتَّقِ اللّهَ فِينَا، فإنَّمَا نَحْنُ بِكَ، إنِ اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا وَإنِ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَ&#15

75; "Âdemoğlu sabaha erdi mi, bütün azaları, dile temenna edip: "Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Zira biz sana tabiyiz. Sen istikamette olursan biz de istikamette oluruz, sen sapıtırsan biz de sapıtırız!" derler."[3] وعن
سفيان بن
عبداللّه
رَضِيَ
اللّهُ عَنه
قال: قُلْتُ
يَا رَسُولَ
اللّهِ!
حَدَّثْنِي
بِأمْرٍ
أعْتَصِمُ
بِهِ، قَال:
قُلْ رَبِّي
اللّهُ،
ثُمَّ
اسْتَقِمْ،
قُلْتُ
يَارَسُولَ
اللّهِ! مَا
أخْوَفُ مَا
تَخَافُ
عَليَّ؟
فَأخَذَ
بِلِسَانِهِ&#15
48; ثُمَّ قَالَ:
هذَا   Süfyan İbnu Abdillah (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ey Allah'ın Resulü dedim, uyacağım bir amel tavsiye et bana!" Şu cevabı verdi: "Rabbim Allah'tır de, sonra doğru ol!" "Ey Allah'ın Resulü dedim tekrar. Benim hakkımda en çok korktuğunuz şey nedir?" Eliyle dilini tutup sonra: "İşte şu!" buyurdu.[4]
           Genelde yaygın bir manevi hastalık olan dilin afetlerini maddeler halinde görelim.
1-   Övmek Bazı yerlerde medh yasaklanmıştır. Zemm (kötüleme) ise gıybet ve başkasının aleyhinde bulunmaktır. وعن
أبي بكرة
رَضِيَ
اللّهُ عَنْه
قال:]أثْنَى
رَجُلٌ عَلى
رَجُلٍ
عِنْدَ
النّبِىِّ .
فقَالَ:
وَيْحَكَ
قَطَعْتَ
عُنُقَ
صَاحِبِكَ،

قَالَ لَهُ
ثََثاً. ثُمَّ
قَالَ: مَنْ
كَانَ
مَادِحاً
أخَاهُ َ
مَحَالَةَ،
فَلْيَقُلْ
أحْسِبُ
فَُناً،
وَاللّهُ
حَسِيبُهُ،
وََ اُزَكِّي
عَلى اللّهِ
أحَداً،
أحْسِبُ
فُناً كذَا
وكَذَا، إنْ
كَانَ
يَعْلَمُ
ذلِكَ مِنْهُ Hz. Ebu Bekre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir adam, Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın yanında bir başkasını medh u sena etmişti. "Yazık sana! Arkadaşının boynunu kestin" buyurdular ve bunu üç kere tekrar ettiler. Sonra da şu açıklamayı yaptılar: "Bir kimse kardeşini illa da övecekse bari: "Falancayı zannederim, ona Allah kâfidir. Ben Allah'a karşı kimseyi tezkiye etmem (çünkü Allah herkesi benden iyi bilir). -Ondan (böyle bir fazilet) biliyorsa- falanca şöyle şöyledir" desin."[5] Bir başka hadiste ise
أمَرَنَا
رَسُولُ
اللّهِ . أنْ
نَحْثُوَ في
أفْوَاهِ
الْمَدَّاحِىنَ
التُّرَابَ Hz. Ebu Hureyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm), meddahların ağzına toprak saçmamızı emretti."[6] 2-   Nemime (Dedikodu) هَمَّازٍ
مَشَّاءٍ
بِنَميمٍ (.)
مَنَّاعٍ
لِلْخَيْرِ
مُعْتَدٍ
اَثيمٍ (.)
عُتُلٍّ
بَعْدَ ذلِكَ
زَنيمٍ (Herkesi) kınayan, söz

götürüp getiren, hayra engel olan, saldırgan, günahkâr, kaba, sonra da kötülükle damgalı (olanların hiçbirine itaat etme).[7] وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ (İnsanları) diliyle çekiştiren, kaş ve gözüyle işaretler yapıp alay eden her fesat kişinin vay haline!”[8] Denildi ki: 'Hümeze', 'nemmam ve kovucu kimse' demektir. Nitekim Hz. Peygamber de şöyle buyurmuştur: قَالَ رَسُولُ اللّهِ .: َ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ "Kattat (söz taşıyan) cennete girmeyecektir."[9] يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ Cennete nemmam (kovucu) bir kimse giremez.[10] Bir başka hadiste Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur: -Sizin en şerlilerinizi size haber vereyim mi? -Evet! -Onlar ki kovuculuk yaparlar, dostların arasını bozarlar, tertemiz insanlarda ayıplar arar, yakıştırmalar yaparlar.[11] Ebu Zer Hz. Peygamber'in şöyle dediğini rivayet eder: 'Kim haksız yere bir sözü, bir Müslüman--ı onunla lekelemek için yayarsa, Allah onu kıyamet gününde ateşle lekelendirir'[12] 3-   Gıybet'in Anlamı ve Tarifi[13] Gıybet duyduğu zaman insanın hoşuna gitmeyen, gıyabında yapılan konuşmadır. Söylemiş olduğun şey, ister bedeninde, ister nesebinde, ister ahlâkında, ister fiilinde, ister zihninde, ister bünyesinde olsun hiçbir fark yoktur. Hatta elbisesinde, evinde ve bineğinde bile hoşuna gitmeyen bir eksikliği belirtsen yine gıybet olur. Bedene gelince, gözündeki zayıflığı, şaşılığı, başındaki kelliği, boyunun kısa veya uzunluğunu, renginin siyahlığı ve sarılığını belirtmek gibidir. Nasıl olursa olsun, kişinin kendisiyle vasıflanabileceği düşünülen ve söylenildiği takdirde hoşuna gitmeyen her söz gıybete dâhildir. Gıybet Sadece Dille Yapılmaz Dil ile söylemek, ancak başkasına Müslüman kardeşinin bir eksikliğini anlattığın ve hoşuna gitmeyen bir vasfını belirttiğin için haram olmuştur. Bu bakımdan ta'rizen kendisinden bahsetmek, açıkça kendisinden bahsetmek gibidir. Bu hususta fiil de söz gibidir. İşaret, îma, dudak bükme, göz kırpma, yazı, hareket ve maksadı belirten her türlü söz, açıkça söylemek gibidir. O halde bunların tümü gıybet ve haramdır, Âşe vâlidemizin şu sözü îma ve işaret kısmındandır: Bizim evimize bir kadın geldi. Kadın gittikten sonra elimle kadının kısa boylu oluşuna işaret ettim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a) bana şöyle dedi: Kadının gıybetini yaptın Başkasının durumunu hikâye etmek sûretiyle taklidini yapmak da gıybettir. Aksayarak yürümek veya kişinin yürüdüğü gibi yürümek gıybettir, hatta azap bakımından gıybetten daha şiddetlidir. Çünkü böyle yapmak, kişiyi anlatmakta daha tesirli olur. Hz. Peygamber, Hz. Aişe'nin başka bir kadının taklidini yaptığını gördü ve şöyle buyurdu: وَحَكَيْتُ لَهُ إنْسَاناً. فَقَالَ: مَا

أُحِبُّ
أنِّى
حَكَيْتُ
إنْسَاناً
وَإنَّ لِى
كَذَا وَكذَا
Bana şu kadar şu kadar verilse bile yine de bir insanın taklidini yapmak beni sevindirmez![14] Yazı ile gıybet de böyledir. Çünkü kalem de bir dildir. Bir kitabın yazarı, belli bir şahıstan bahseden kitabında onun konuşmasını çirkin gösterirse gıybet olur.
4-   Yalan Söylemek ve Yalan Yere Yemin Etmek Bu, günahların en çirkinlerinden, ayıpların en fahişlerindendir.
قُلْنَا يَا
رَسُولَ
اللّهِ:
أيَكُونُ
الْمُؤْمِنُ
جَباناً.
قَالَ: نَعَمْ.
قُلْنَا:
أفَيَكُونُ
بَخِيً؟
قَالَ: نَعَمْ.
قُلْنَا:
أفَيَكُونُ
كَذّاباً؟ Safvan İbnu Süleym (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ey Allah'ın Resulü! Dedik, mümin korkak olur mu?" "Evet!" buyurdular. "Pekiyi cimri olur mu?" dedik, yine: "Evet!" buyurdular. Biz yine: "Pekiyi yalancı olur mu?" diye sorduk. Bu sefer: "Hayır! Buyurdular."[15]
أنَّ
امْرَأةً
قَالَتْ: يَا
رَسُولَ
اللّهِ إنَّ
لي ضَرَّةً،
فَهَلْ
عَليَّ مِنْ
جُنَاحٍ إنْ
تَشَبَّعْتُ
مِنْ زَوْجِي
غَيْرَ
الّذِي
يُعْطِينِي؟
فَقَالَ:
الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ
يُعْطَ
كََبِسِ
ثَوبَىْ

زُورٍ Esma (radıyallahu anhâ) anlatıyor: "Bir kadın gelerek: "Ey Allah'ın Resulü! Benim bir kumam var. Ona karşı (yalan söyleyerek) kocamın vermediği şeyle karnımı doyurmuş göstersem bana bir mahzur getirir mi?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Verilmeyenle karnını doyurmuş gösterip övünen, tıpkı, iki yalan elbisesini giyen gibidir"[16] cevabını verdi." 5- Yalan Va'dde Bulunmak Muhakkak ki çok kere dil, va'detmeye meyleder. Sonra nefis, çoğu zaman o vaadi yerine getirmek istemez. Böylece va'd, yapmamaya dönüşür. Bu ise münafıklığın alâmetlerindendir! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:
يَآاَيُّهَا
الَّذِينَ
اَمَنُوا
اَوْفُوا
بِالْعُقُودِ “Ey iman edenler! (verdiğiniz) sözleri yerine getiriniz.”[17] Allah Teâlâ peygamberi İsmail'i överek şöyle buyurmuştur:
اِنَّهُ
كَانَ
صَادِقَ
الْوَعْدِ “Muhakkak İsmail va'dinde sadıktı.”[18] Denildi ki: İsmail (a.s) bir yerde bir insana söz verdi. O insan, Hz. İsmail'e -unuttuğu için- bir daha dönmedi. İsmail (a.s) onu beklemek için yirmi iki gün orada kaldı. عن
عبداللّهِ بن
أبى الحمساءَ
رَضِيَ
اللّهُ عَنه
قال:
]بَايَعْتُ
رَسُولَ
اللّهِ
بِبَيْعٍ
قَبْلَ أنْ
يُبْعَثَ،
وَبَقِيَتْ
لَهُ
بَقِيَّةٌ،
فَوَعَدْتُهُ أنْ آتِيَهُ
بِهَا في
مَكَانِهِ،
فَنَسِيتُ
ثُمَّ
ذَكَرْتُ
بَعْدَ ثَثٍ،
فَجِئْتُ
فَإذَا هُوَ
فِي

مَكَانِهِ، فَقَالَ: يَا فَتَى لَقَدْ شَقَقْتَ عَلَيَّ أنَا ههُنَا مُنْذُ ثَثٍ أنْتَظِرُكَ   Abdullah İbnu Ebi'l-Hamsa (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a daha bi'set (peygamberlik) gelmezden önce bir şey satın almıştım. O alışverişten ona hâlâ bir miktar (borç) bakiyesi kalmıştı. Ben o kalanı, kendisine yerinde vermeyi vaat ettim. Ama bunu unuttum. Üç gün geçtikten sonra hatırladım, geldiğimde o hâlâ (sözleştiğimiz) yerindeydi. "Ey genç bana meşakkat verdin, ben üç gündür burada seni bekliyorum!" buyurdular." [19] 5-   Sırrı İfşa Etmek[20] Sırrı açıklamak eziyet, tanıdık ve dostların hakkına karşı gösterilen gevşeklik olduğu için dinen yasaklanmıştır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur: Kişi konuşurken dönüp etrafına bakarsa, onun bu konuşması, konuşmasının dinleyene emânet olduğuna delâlet eder (ifşa etmesi haramdır). Hz. Peygamber, başka bir hadîs-i şerifinde bunu kayıtsız şartsız olarak şöyle ifade etmiştir: 'Aranızdaki konuşma emânettir' 6-   Şaka Yapmak Mizahın esası kötüdür. İstisna edilen az bir miktarı hariç yasaklanmıştır. Resulullahın , Ashabına : "Kardeşinle ne münakaşa yap, ne ona şaka yap, ne de yerine getirmeyeceğin vaadde bulun" sözü üzerine قَالُوا يَا رَسُولَ اللّهِ، إنَّكَ لَتُدَاعِبُنَا. قَالَ: إنّي َ أقُولُ إَّ حَقّاً "Ey Allah'ın Resulü! Sen bize şaka yapıyorsun!" demişlerdi."Şurası muhakkak ki (şaka da olsa) ben sadece hakkı söylerim!" buyurdular."[21] Denile bilir ki Mirâ (cedel), arkadaşın yalanlaması veya cahillikle itham edilmesi olduğu için mirâda arkadaşa eziyet vermek vardır. Fakat şakalaşmaya gelince, o (bilindiği gibi) lâtife yapmak, sevindirmek ve kalbi hoşnut etmektir. Öyleyse neden yasaklanmıştır? Şöyle deriz ki Yasaklanan, ancak şakada ifrata kaçmak veya daimî bir şekilde şakalaşmaktır. Daimî bir şekilde şakalaşmanın yasaklanmasına gelince, böyle yapmak, oyunla meşgul olmak ve fuzulî hareketlerle vakit geçirmek demektir. Evet! Oynamak mübahtır. Fakat daimî şekilde şakalaşmak ve oynamak kötüdür. Oynamakta ifrat etmeye gelince, böyle yapmak, fazla gülmeyi, fazla gülmek de kalbi öldürür ve bazı hallerde de kin gütmeye sebep olur. Böylece hürmet ve vakar ortadan kalkar. Bu bakımdan bu gibi hareketlerden uzak olan şaka kötülenemez. 7-   Lânetleme Bu lânet -ister hayvana, ister nebata, ister insana olsun- kötüdür. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur: قَالَ رَسُولُ

اللّهِ .
لَيْسَ
الْمُؤْمِنُ
بِطَعَّانٍ،
وََ لَعّانٍ،
وََ فَاحِشٍ،
وََ بَذِيءٍ
"Mü”min ne ta'n edici, ne lanet edici, ne kaba ve çirkin sözlü, ne de hayasızdır."[22] قَالَ
رَسُولُ
اللّهِ . َ
تََعَنُوا
بِلَعْنَةِ
اللّهِ وََ
بِغَضَبِ
اللّهِ وََ
بِالنَّارِ "Birbirinize, Allah'ın laneti, Allah'ın gadabı ve cehennem temennisiyle bedduada bulunmayın."[23] Huzeyfe b. Yeman şöyle demiştir: 'Birbirlerine lânet okuyan bir kavim, Allah'ın azabına müstehak olur!' وعن أبي
برّزَةَ
نَضلَةَ بْنِ
عُبيْدٍ
الأسلمِيِّ
رضي اللَّه
عنْهُ قال :
بينما جاريةٌ
على ناقَةٍ
علَيها بعضُ
متَاع
القَوْمِ ،
إذْ بَصُرَتْ
بالنبيِّ
صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم
وتَضايَقَ
بهمُ الجَبلُ
، فقالتْ : حَلْ
، اللَّهُم
العنْها فقال
النبيُّ
صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم : « لا
تُصاحِبْنا
نَاقَةٌ
عليها لعْنةٌ

» Ebû Berze Nadle İbni Ubeyd el-Eslemî radıyallahu anh şöyle dedi: Genç bir hanım, üzerinde Müslümanların birtakım eşyalarının da bulunduğu bir deve üstünde bulunuyorken, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'i görüverdi. Dağ yolunun dar yerine gelmişlerdi. Kadın: - "Deeh, Allahım bu hayvana lanet et!" deyip hayvanı sürmeye çalıştı. Bunun üzerine Peygamber aleyhisselâm: - "Lânetlenmiş bir deve bizimle birlikte bulunmasın!" buyurdu.[24] 8-Fahiş Konuşmak, Çirkin Sözler Sarfetmek Fahiş konuşmak, başkasına sövmek ve dilin gevezeliğidir, bu şekilde konuşmak kötüdür ve yasaklanmıştır. Bunun kaynağı alçaklık ve kötü tabiatlı olmaktır. Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurulıuştur: قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْس المُؤْمِنُ بالطَّعَّانِ ، وَلا اللَّعَّانِ ، وَلا الْفَاحِشِ ، وَلا الْبَذِيء » "Mü'min; insanları kötüleyen, lânetleyen, kötü söz ve çirkin davranış sergileyen kimse değildir."[25] Hz. Peygamber (s.a) Bedir de öldürülen müşriklere küfretmeyi yasaklayarak şöyle buyurmuştur: قَالَ رَسُولُ اللّهِ .: َ تَسُبُّوا ا‘مْوَاتَ فَتُؤْذُوا ا‘حْيَاءَ Onlara sövmeyin! Çünkü söylediklerinizden onlara herhangi bir şey gitmez. Fakat dirileri (onların akrabalarını) üzmüş olursunuz.[26] 9-Husûmet Bir mal veya hak iddiası ile alâkalı sözünde ısrar ve inat etmektir. Bu ısrar ve inat bazen başlangıçta olur, bazen de karşısındakinin tavır ve davranışından kaynaklanır. Mira ise, bir konuşmaya yapılan itirazdan ibarettir. Nitekim Hz.Âişe Hz. Peygamberin şöyle dediğini naklediyor: قال رسولُ اللّه .: إنَّ أبْغَضَ الرِّجَالِ إلى اللّهِ تَعالى ا‘لدُّ الخَصِمُ “Allah nezdinde erkeklerin en sevimsizi, münakaşada ısrar edenidir.”[27] Seleften biri şöyle

demiştir: 'Husûmetten sakın! Çünkü husûmet, dini mahveder'.
10-Mira (Başkasının Sözüne İtiraz) ve Cidal Etmek Mira ve cidal etmek yasaklanmıştır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:
َتُمَار
أخَاكَ فإنَّ
المِرَاءَ َ
تُفْهَمُ
حِكْمَتُهُ،
وََ تُؤمَنُ
غَائِلَتُهُ&#15
48; وََ تَعِدٌ
وَعْداً
فَتُخْلِفهُ
"Kardeşinle münakaşa etme, zira münakaşanın hikmeti anlaşılmaz, sıkıntısı eksik olmaz, tutamayacağın bir vaadde de bulunma."[28] قال
رسولُ اللّه #:
مَنْ تَرَكَ
المِرَاءَ
وَهُوَ
مُبْطِلٌ
بُنِىَ لَهُ
بَيْتٌ في
رَبَضِ
الجَنَّةِ،
وَمَنْ
تَرَكَهُ
وَهُوَ
مُحِقٌّ
بُنِىَ لَهُ
بَيْتٌ في
وَسَطِهَا،
وَمَنْ
حَسَّنَ
خُلُقَهُ
بُنِىَ لَهُ
في أعَْهَا "Kim haksız olduğu bir münakaşayı terkederse kendisine cennetin kenarında bir ev kurulur. Haklı olduğu bir münâkaşayı terkedene de cennetin ortasında bir ev kurulur.Kim de ahlakını güzel kılarsa cennetin yüce yerinde bir ev kurulur."[29]

Kadir HATİPOĞLU

[1] Tirmizî, Kıyamet 51, (2502).] [2] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 16/376. [3] Tirmizî, Zühd 61, (2409 [4] Tirmizî, Zühd 61, (2412) [5] Buhârî, Şehadat 16 , Edeb 54, 95 [6] Tirmizî, Zühd 55, (2396 [7] Kalem/11-13 [8] Hümeze/1 [9] Buhârî, Edeb 50 [10] Müslim, İman 169 [11] İhyai ulumiddin nemime bölümü [12] İhyai ulumiddin nemime bölümü [13] İhyai ulumiddin gıybet bölümü [14] Ebû Dâvud, Edeb 40, (4875 [15] Muvatta, Kelam 19 [16] Buhârî, Nikah 106 [17] Mâide/l [18] Meryem/54 [19] Ebu Davud, Edeb 90 [20] İhyaı ulumiddin aynı başlık [21] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 15/210. [22] Tirmizî, Birr 48 [23] Ebu Davud, Edeb 53 [24]Müslim, Birr 82 [25] Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 405 [26] Tirmizî, Birr 51 [27] Nesâî, Kadât 33 [28] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:5/275. [29] Ebu Dâvud, Edeb 8,

İslam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler